

Čeští klasici v Polsku stále vedou

Známý čechofil, bohemista, esejista, překladatel a publicista **Aleksander Kaczorowski** (1969) hovoří o tom, jak si stojí česká literatura a kultura u našich sousedů. Kromě biografie Václava Havla zpracoval i životopisy Oty Pavla a Bohumila Hrabala. Do polštiny překládá díla autorů české poválečné literatury – Egona Bondyho, Josefa Škvoreckého nebo Bohumila Hrabala. Nyní mu také v českém překladu vyšel Pražský slabikář, literární průvodce hlavním městem od Kafky k Havlovi.

ERIKA ZLAMALOVÁ

LN V jednom z rozhovorů jste vzpomínal na první setkání s českou literaturou v osmdesátých letech, když jste studoval na Varšavské univerzitě. Kteří čeští autoři se tehdy objevovali v samizdatových nakladatelstvích?

Kundera, Hrabal, Havel, to byli nejpobornější autoři. Jejich knížky vycházely v několika tisících výtiscích, prodávaly se třeba na univerzitách, a šlo na tom vydělat, aniž by bylo nutné platit jakoukoliv daň. Samizdat byl totiž za komunismu v Polsku, zvláště v posledních letech minulého režimu, také skvělý byznys.

Díky němu jsem si mohl ve svých dvaceti letech přečíst v polštině knihy jako Nesnesitelná lehkost bytí. Příliš hlučná samota nebo Dálkový výhled. Byl jsem ohromen příběhy, erudiicí, sebeironií a moudrostí jejich autorů. Češi tehdy byli vnímáni polskou inteligencí jako malý národ velké kultury, zejména literatury. Všichni jsme vám záviděli geniální romanopisce Kunderu, Hrabala nebo Haška. Vycházely ale také knihy mnoha dalších prozaiků, třeba Škvoreckého nebo Třešňáka, a samozřejmě filozofů

Chystá se na Kunderu. „Zaslouží skutečnou intelektuální a uměleckou biografii na pozadí dějin střední Evropy,“ říká Aleksander Kaczorowski.

FOTO ČTK

a esejistů Václava Černého nebo Jana Patočky. Prostě Češi měli renomé a my jsme je četli.

LN O co je dnes nejvíce zájem?

V současnosti se v Polsku překládá hlavně beletrie, nejužnavnějšími autory jsou Radka Dene-marková a Jaroslav Rudiš. Bohužel, za poslední čtvrtstoletí nevyšla polsky jediná esejistická nebo filozofická kniha Václava Bělohradského nebo Martina C. Putny. A to je škoda.

Podle mě potřebujeme speciální program pro překlady české a polské vědecké literatury, filozofie, esejistiky. Měli bychom se soustředit na spolupráci intelektuálních elit v obou zemích, jak tomu bylo koncem osmdesátých let, když se hroutilo tehdejší ruské impérium. Tohle se nyní opa-

kuje a měli bychom být připraveni.

LN Na vaší alma mater jste později vedl kurz o české literatuře. Je mezi studenty oblíbený Bohumil Hrabal, jehož skoro všechny knihy byly do polštiny přeloženy?

Na univerzitách je bohužel literatura všeobecně amerikanizovaná, můžete získat diplom, aniž byste přečetli třeba Svědka. Na prostá většina studentů nemá o literaturu zájem. Na bohemistiku se hlásí většinou dívky, které se učí česky, aby si pak našly práci v Praze, což samo o sobě je samozřejmě skvělý životní plán a všem jej doporučuji. Česko dnes obecně není vnímáno jako země zajímavé kultury, ale jako příjemné místo k životu nebo k výletu.

LN Sledujete, jak si aktuálně vede česká literatura v Polsku? V nakladatelství vznikají edice české literatury věnované, nicméně v téměř čtyřicetimilionové společnosti je česká literatura, předpokládám, zastoupena zlomkově, je to tak?

Knih českých autorů vycházejí desítky ročně, takže když má někdo zájem o současnou českou prózu a neumí česky, tak jí klidně může sledovat v polštině a stěžejně najde čas na jakoukoliv jinou četbu. Je ale pravda, že poslední český autor, kterého v Polsku četli všichni, byl kolem roku 1989 Milan Kundera.

LN V brněnském nakladatelství Host vám aktuálně vychází zredigované vydání Pražského slabikáře. Právě Pražský slabikář

byl vaší první knihou o Česku, respektive o české literatuře. Jak se liší současné vydání od toho prvního, které vyšlo před dvaceti lety?

Aktuální vydání je výrazně delší. Jsou to vlastně dějiny české kultury dvacátého století, ukázané skrze životní osudy největších pražských spisovatelů: Kafky, Haška, Čapka, Kundery, Hrabala, Škvoreckého, Oty Pavla a několika dalších. Končí to Havlem, posledním velkým českým autorem dvacátého století. V prvním vydání těch portrétů bylo pět, v tom letošním, vydaném v brněnském nakladatelství Host, je jich už patnáct.

LN Pražskému slabikáři naprosto dominují autoři muži, to je ve srovnání s minimálně současnou literaturou ohromný rozdíl...

Ano, česká literatura dvacátého století je mužský svět. Vypovídá to o české společnosti tohoto období, o tom, že i během komunismu byla velice konzervativní. Muži tehdy rozhodovali o všem, co mělo cokoliv společného s mocí, což se samozřejmě týkalo také literatury a kultury vůbec.

Dnes na kultuře tolik nezáleží, proto se v ní muži neangažují, čehož využily ženy, které mají v kapitalistické společnosti mnohem více času pro sebe, než měly naše matky, jsou mnohem vzdělanější a prostě se mohou realizovat po svém. Stejně většina čtenářů jsou ženy, takže mi přijde přirozené, že se literatura všude ve světě stále více feminizuje. Pokud bych psal knížku o českých spisovatelích po revolučním roce 1989, tak bude téměř výlučně o autorkách.

LN Jste autorem monografií o Václavu Havlovi, Otu Pavlovi a Bohumilu Hrabalovi. Myslíte si na některého dalšího literáta? O kom byste rád napsal?

O Milanu Kunderovi, neboť o něm se píše buď chvalozpěvy, nebo naopak literární paskvily. Právě Kundera si zaslouží skutečnou intelektuální a uměleckou biografii na pozadí dějin střední Evropy.

LN Na žebříčku nejčtenějších polských prozaiků se v Česku dlouhodobě drží Olga Tokarczuková, jejíž romány jsou do češtiny systematicky překládány a opakovaně vydávány. Jaké současné polské autory byste českým čtenářům doporučil sledovat?

Pro mě je stále číslo jedna spisovatel a publicista Andrzej Stasiuk. Rád bych ale zmínil i skvělé reportéry, Zbigniewa Rokitu, jenž vloni získal literární cenu NIKE za knihu *Kajś*, vynikající literární reportáž o jeho rodném Horním Slezsku, a Agnieszku Dauksza, literární vědkyni z Krakova, která předloni získala cenu Juliusz za životopis polské malířky Marie Jaremy. S velkým zájmem čtu i texty levicového myslitele Przemysława Wielgosze. Jejich knihy si zcela jistě zaslouží překlad do češtiny.

Autorka je publicistka

Mladí fetišáci na Národní třídě

JAN KERBR

Titul svého času kultovní polodokumentární knihy *My děti ze stanice Zoo* (1978) se objevuje i v jevištních adaptacích také na našem území (připomeňme alespoň Činoherní studio Ústí nad Labem). Teď lze na berlínské děti propadlé drogám – a často zneužívané kvůli penězům na fet pedofilně orientovanými dospělými – narazit v inscenaci, kterou prezentuje formace M.B.A. Company v Rock Café na pražské Národní třídě. Spolek patří ke skupinám někdy jen krátce existujícím, v nichž první profesionální ostruhy získávají absolventi divadelních škol. Entuziasmus, svěžest prezentace i nezbytná dávka talentu charakterizují pak lepší z oněch pokusů, rád konstatuji, že se tak děje i v tomto konkrétním případě (jde o absolventy pražské Vyšší odborné školy herecké).

Knihu, podepsanou zpodobnou Christiane F. a novináři Kai Hermannem a Horstem Rieckem, zdramatizoval a režisruje jeden z účinkujících, Vladimír Bastl, role dospělých ztvárňují asi o půl generace starší Barbora Jelínková (matka Christiany, hlavní hrdinky šokující zpodobě) a jevištní úkoly již profetější Josef Horák (pře-

Černá charakterizuje životní postoj mladých fetišáků FOTO JOSEF SEDLÁK/FOTONOTES

svědčivé miniatury neurvalého otce, koktajličko masochisty, boháče ochotného věnovat za sexuální povyražení s nezletilou značnou sumu, ale také novináře zpovídajícího Christianu). Představitelé pubertálních dětí na scesti jsou oblečeni v černém, charakterizujícím životní styl i fatální nasměrování jejich osudů, spontánní přirozeností zaujmou Kateřina Zapletalová, Nikolas Nazaraga, Sylvie Lerbletier, Kateřina Kuboušková i zmiňovaný režisér kusu. Zapletalová s Nazaragou (kamarád Detlef) se blýsknou v dojemných prolyech dětské lásky, lásky ovšem

nezralé, při níž dochází ke vzájemnému obviňování ze sobectví při získávání drog „za každou cenu“. Silné emoce divákům naservírují Kateřina Zapletalová s Barborou Jelínkovou v divoce vyčítavých hádkách i usmiřování Christiany s matkou, Nikolas Nazaraga jako Detlef se s civilní něhou i rozpaky světuje, že kvůli prostředkům na heroin (neboť o ten jde především) je ochoten sexuální vyhovět mužům, tuto lapálii pak glosuje: „Je to jen práce, ale vydělávám peníze.“

Dynamická podívaná, prakticky bez scénografie, vykresluje

bludný kruh závislosti, k němuž patří přechodná odhodlání vymánit se ze zlovyklu, ale i rituální poslední „šleh“. Po jednom takovém umírá Alex (Vladimír Bastl) a ostatní děti zbaběle utíkají, bojí se příjezdu policie. Na počest mrtvého kamaráda si pak ovšem po jeho vzoru kvůli hebkosti vlasů do nich vetřou kombinaci koňaku a syrových vajec.

Atmosféra v hledišti se vyznačuje pozorností a sympatiemi, a to převážně mladého publika, problémy slabé vůle a závislosti také v jiných životních situacích patří k všelidským problémům bez ohledu na letopočet i lokalitu. Můj pozitivní divácký zážitek provázal odhad, že s některými z protagonistů bychom se v dalších letech mohli v souvislosti s nástupem čerstvé herecké generace setkávat častěji.

Christiane F., Kai Hermann, Horst Rieck a Vladimír Bastl: My děti ze stanice ZOO
Překlad: Zuzana Soukupová
Režie a dramaturgie: Vladimír Bastl

Hudba: Václav Tvrdek
M.B.A. Company, premiéra 23. 5. v Rock Café, psáno z reprízy 12. 6.

Autor je divadelní kritik

Folkové prázdniny nejsou zdaleka jen folk

NÁMĚŠŤ NAD OSLAVOU Už šestatřicátý ročník festivalu Folkové prázdniny v Náměšti nad Oslavou nabídne, jak už se stalo zvykem, pestrou paletu hudby z celého světa, daleko přečnívající naši zavedenou představu o obsahu termínu „folk“. Týdenní přehlídka proběhne mezi sobotami 23. a 30. července, tentokrát je hlavním tématem festivalu poezie i hudbě.

Folkové prázdniny zahájí světoznámá peruánská zpěvačka Susana Baca, osmasedmdesátiletá trojnásobná držitelka Latin Grammy. Ochranou ruku nad její kariérou držely v minulosti takové osoby jako Peter Gabriel nebo David Byrne, její poslední, v pořadí osmnácté album *Palabras Urgentes* produkoval Michael League, kytarista Grammy oceněné americké fusion kapely Snarky Puppy a vtiskl mu nadžánrový moderní zvuk. Zpěvačka na něm vzdává hold ženám coby historickým vůdkyním boje za nezávislost.

V neděli 24. července si Folkové prázdniny připomenou sté výročí narození básníka Jana Skácela, a to mimo jiné prostřednictvím koncertu v domácích souřadnicích nejpobornějšího souboru, Hradištanu Jiřího Pavlici, který ve svých zhudebněných Skácela

de facto „objevil“ pro mladší generaci.

Na festivalu bude výrazně převládat zahraniční hudba, domácí scéna bude ovšem přítomna také, v hlavním programu vesměs jméno významnými až klasickými. Zahrají Michal Prokop, Vladimír Merta, Raduza či Hana a Petr Ulrychovi. Na jednom z nočních koncertů představí svůj zcela nový sólový program herec a hudebník Vladimír Javorský.

Mezi zahraničními účinkujícími za zvláštní vypichnutí stojí například trio Les Triaboliques pohrávající si s hudbou nejen amerických kořenů v gesci Justina Adamse, jinak pravé ruky Roberta Planeta z většiny jeho projektů posledních dvaceti let. Americké kořeny, konkrétně z Apalačských hor, výborně vytahuje se svým banjem na světlo Nora Brownová. Z tradičně bohaté anglické hudební scény si na „Folkovkách“ poslechneme hvězdného písničkáře Sama Leeho či sourozenecké duo houslístek a zpěvaček The Rheingans Sisters. Z evropské hudební nabídky jistě zaujme polská písničkářka Antonina Krzysztowa, známá mj. svými verzemi písní Karla Kryla. Exotiku přiveze například The Garifuna Collective ze střední amerického Belize. ob